BOUWWINKEL ZEELAND
ADVISEURS & ARCHITECTEN

Bouwhistorische verkenning met waardestelling

Boerderijcomplex ELSA Hoeve, Stelleweg 2 Kloetinge



BWZ adviseurs en architecten

Middelburg juli 2020

INHOUD

Colofon	2
Literatuur en bronnen	3
Inleiding	3
Historische inleiding	5
Veldwerk	10
woning	10
bakkeet	14
landbouwschuur	16
varkenshok	20
wagenschuur	21
Overzichten dateringen	24
Overzichten historische waarderingen	25
Conclusie	31
Fotobijlage	31

COLOFON

onderzoeks complex:

Elsahoeve, Stelleweg 2 Kloetinge
kad. nummer: Goes X 538
monumenten complexnummer: 507844

Opdrachtgever:

Blouberg Project Ontwikkeling BV
Rijksweg 26a
4306 AW Nieuwerkerk

Onderzoek en rapportage:

ir. J H Sinke
BWZ adviseurs en architecten
Londensekaai 13, 4331 JG Middelburg
email: hans@bouwwinkel.nl

rapportdatum: 16-07-2020, gew. : 21-07-2020

LITERATUUR EN BRONNEN

literatuur:

Bos, K. , Dorpen in Zeeland, Middelburg 1991

Smallegange, G., Op ’t Hof, Goes 2003

Smallegange, G., Rond ’t Hof, Goes 2003

Cruyningen, P.J. van, Boerderijbouw in Zeeland, Utrecht 2002

Moeland, LJ en Blok, AJ, De straatnamen van Kloetinge, archiefdienst, Goes, 1993

Leupe, P., De ambachtsheerlijkheid Kloetinge, vroeger en nu, Goes, 2011

Prov. Zeeland, MIP, concept gemeente beschrijving Goes, Middelburg, 1989

Dinther, N. van, Reilof en de motte in het Noordambacht van Kloetinge, 2017

HK de Bevelanden, Veldnamen van Kloetinge

voorts:

Informatie op basis van onderzoek door archiefdienst Goes

Diverse kaartmateriaal en foto’s, onder meer archief gemeente Goes, RCE en zoals vermeld

Mondelinge informatie van de huidige bewoner, dhr. Noordhoek.

Alle moderne foto’s door BWZ adv. & arch. okt 2019 en juli 2020

(nr) in de tekst verwijst naar de in- en bijgevoegde afbeeldingen

INLEIDING

BWZ adviseurs en architecten ontving op 26 juni 2020 opdracht van Blouberg Project Ontwikkeling BV voor het uitvoeren van een historische verkenning van het boerderijcomplex Elsa Hoeve aan de Stelleweg 2 te Kloetinge, ten behoeve van voorgenomen planontwikkeling

Het betreft een geregistreerd Rijks monument.

De monumentomschrijving betreft een complexomschrijving en omschrijvingen van de zelfstandige onderdelen. De complexomschrijving luidt:

Complexgegevens

Complexnummer:
507844
Complexnaam:
Elsa Hoeve

Complexomschrijving

Inleiding

Dwarsdeelboerderij met losse leden opzet, omstreeks 1890 gebouwd in ambachtelijk-traditionele bouwtrant waarbij in het metselwerk karakteristieke, laat negentiende eeuwse decoraties zijn toegepast. Door de afmetingen van de schuur behoort deze tot het grote boerderijtype. Gebouwd als boerderij met gemengd bedrijf. De situering van de gebouwen onderling is karakteristiek voor Midden-Zeeland: de schuur in het verlengde van de woning en het varkenshok dicht bij de woning dwars op de schuur. De plaatsing van het varkenshok en de mestvaalt aan de straatzijde is typerend voor grotere, dicht aan de openbare weg geplaatste boerderijen. Door plaatsing aan de rand van het onregelmatig gevormde

achtererf werd de wagenschuur schuin op de overige bebouwing geplaatst. Het nabij de wagenschuur geplaatste kippenhok, de garage achter de bakkeet en de aanbouw aan de achterzijde van de woning komen niet voor bescherming in aanmerking.

Omschrijving

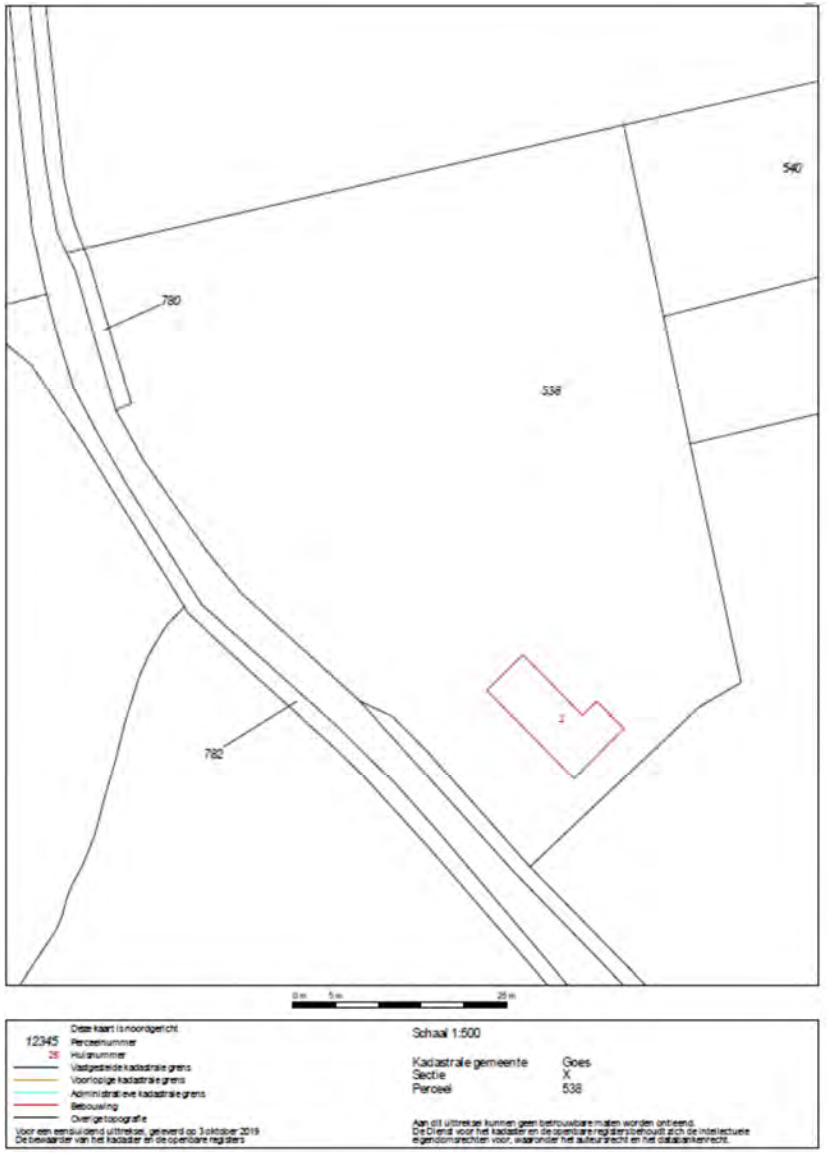
Door afmetingen, hoofdvormen en vooral het decoratieve kleurenpatroon in de met pannen gedekte zadeldaken vormen de gebouwen een zeer opvallend complex met bijzondere, voor de tijd van ontstaan kenmerkende decoraties.

De gevels van de woning en de bakkeet zijn in baksteen uitgevoerd met sierbanden in gele steen waarin de negentiende eeuwse, renaissancistische stijlinvloeden merkbaar zijn. De lange schuur met twee mendeurstellen bezit een geheel houten constructie en wandopbouw waarbij echter de stallengevel aan de zijde van de mestput en de westelijke kopgevel in steen zijn uitgevoerd. Het varkenshok is geheel in metselwerk uitgevoerd met slechts een sobere decoratie in het pannendak.

De enigszins afgezonderd staande wagenschuur is geheel uit hout opgetrokken en niet van decoraties voorzien.

Waardering

Boerderij van algemeen belang vanwege cultuur- en architectuurhistorische waarde en van belang voor het aanzien en het karakter van de streek.



1: uittreksel kadastrale kaart 2019 waarop slechts de woning is aangegeven.



2: bebouwingsoverzicht (bron Planviewer)

HISTORISCHE INLEIDING

De onderzochte boerderijbebouwing is gelegen in het gebied dat voorheen werd aangeduid als 'Noordambacht', het noordelijke deel van de Ambachtsheerlijkheid Kloetinge. Het Ambacht Kloetinge wordt reeds in overlopers uit 1216 genoemd en werd toen verdeeld in Zuid-, Midden- en Noordambacht. Gedurende de eerste eeuwen wordt het Ambacht door vererving steeds verder onderverdeeld maar vanaf de 15de eeuw verwerft een kleine groep hogere adel steeds meer eigendom in het ambacht. Vanaf de tweede helft van de 15de eeuw is het grootste deel van het Ambacht in handen van het geslacht Borsele, gevolgd door onder meer het geslacht van Brederode en in de 18de eeuw het geslacht van Ellemeet. In 1765 komt het door verkoop in handen van het geslacht van der Bilt. In 1842 overlijdt H.M. van der Bilt, waarna Johannes Jacob Patijn uit den Haag in 1843 de Ambachtsheerlijkheid voor zijn kleinzoon koopt en deze Johannes Cornelis Clotterbooke Patijn ambachtsheer wordt.

Vóór de Reformatie bestaan er in het Ambacht Kloetinge zeven zogenaamde vicariestichtingen, waarin goederen zoals land en boerderijen door de adelijke ambachtsheren werden ingebracht waarna uit de opbrengst de kosten konden worden voldaan van priesters, altaren en handelingen die men nodig achtte voor het ziele heil van de overledenen. De vicariestichtingen behoorden niet tot de Ambachtsheerlijkheid maar waren doorgaans daar wel aan verbonden via de ambachtsheren. Van de Vicariestichtingen resteerden er na de Reformatie nog vijf, die in beheer waren bij de grootste ambachtsheer van Kloetinge. Doordat deze stichtingen privé-eigendom waren, konden ze na de reformatie niet, zoals vele kerkelijke eigendommen, onteigend worden maar bleven ze bestaan, zij het met een ander oogmerk.

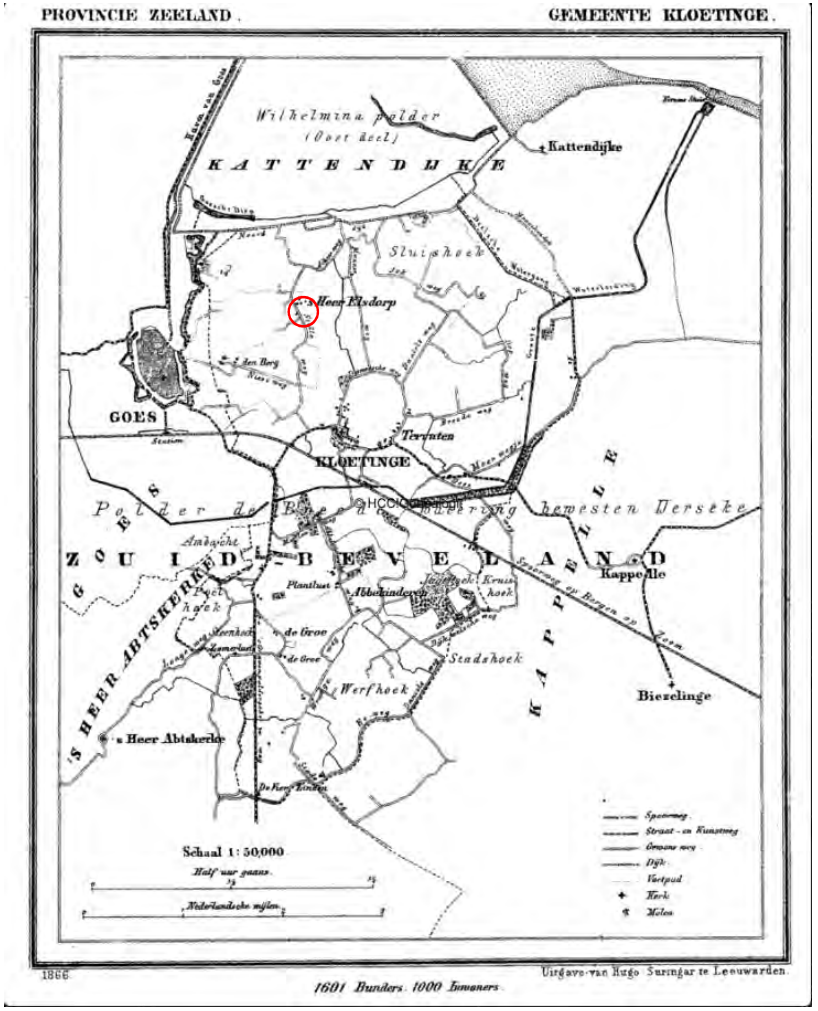
Tot de koop van de Ambachtsheerlijkheid van ‘ Cloetinge’ door Johan Jacob Patijn behoorden een herenhuis, 4 boerderijen en landerijen, goederen en schapen en ook de vijf Vicariestichtingen.

De betreffende boerderijen waren: Veldzicht aan het Pykeswegje, Weltevreden aan de Jachthuisstraat, Middenhof aan de Abbekindersezandweg en een (of twee) hofstede(n) aan de Stelleweg. Volgens mondelinge informatie behoorde in ieder geval de boerderijbebouwing ter plaatse van de huidige Elsahoeve niet tot een vicariestichting maar was privé eigendom.



3: De Heerlijkheid Kloetinge omstreeks 18de eeuw, oost-gericht, links het Noordambacht (bron: de straatnamen van Kloetinge, Moerland en Blok, 1993, archiefdienst Goes)

In de Franse tijd verandert de functie van de Ambachtsheerlijkheid. In 1812 is het landsgebied geheel ingedeeld in gemeenten en is de gemeente Kloetinge ontstaan waarvan de grenzen nagenoeg de historische grenzen van de ambachtsheerlijkheid volgen. In 1940 annexeert de gemeente Goes het noordwestelijk deel van de gemeente Kloetinge en op 1 januari 1970 wordt de gehele gemeente Kloetinge bij Goes gevoegd en zijn de officiële historische grenzen van de Ambachtsheerlijkheid Kloetinge vervallen.



4: De gemeente Kloetinge, gemeentegids J. Kuijper, ca 1870

De Elsahoeve

De Stelleweg is gelegen op een kreekrug die zich uitstrekt van ’s Gravenpolder richting Kattendijksedijk. Bij het gedeelte dat in het Noordambacht van Kloetinge is gelegen, ontstaat vrij snel na inpolderingen die volgen op een grote overstoming in 1134, de vorming van een nederzetting in de nabijheid, en wellicht de betrekkelijke veiligheid, van een motte waarop dan mogelijk een verdedigbaar bouwsel van een lokale machthebber staat. Aanvankelijk staat de nederzetting bekend als ’s Heer Reilofsdorp, wat in de loop der eeuwen wordt verbasterd tot ondermeer Sirhelsdorp en uiteindelijk ’s Heer Elsdorp zoals het op de kadastrale minuut van 1832 is aangegeven. Bekend is dat zich tot in de 17de eeuw in of bij de nederzetting ook een kapel, gewijd aan Sint Margaretha, bevindt (5).



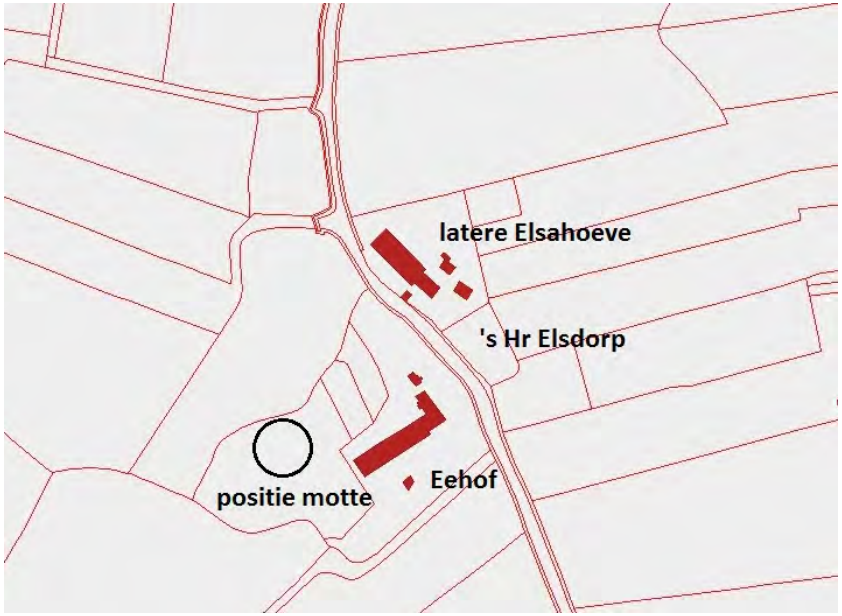
5: fragment kaart Visscher Roman ca 1654 met de nederzetting ‘Sirhels dorp’ met kerkelijk gebouw



6: fragment kaart van Hattinga, 1748, met bebouwing bij ‘Sirhelsdorp’ en ook aangegeven de nabijgelegen motte. Een kapel wordt niet (meer) aangegeven.

Eind 18de eeuw resteren van de nederzetting nog 2 boerderijen aan weerszijden van de Stelleweg: aan de westzijde de Eehof, niet ver van de restanten van de motte en aan de oostzijde een boerderij die later zal worden vervangen en Elsahoeve zal worden genoemd.

Op de kadastrale minuut uit 1832 (7) zijn beide oude boerderijen nog aangegeven.



7: schematische weergave kad. kaart 1832

Volgens de kadastrale registers uit 1832 is de boerderij aan de oostzijde van de Stelleweg op sectie A75 dan in eigendom van Jacobus (Jan) van Li(e)re, landbouwer.

Wanneer Johannes Jacob Patijn de ambachtsheerlijkheid koopt, verwerft hij ook de boerderij die daarna een pachtboerderij wordt of blijft.

Volgens het kadastrale register dienstjaar 1895 heeft herbouw plaats gevonden van het eigendom 'huis en erf' in Elsdorp, in praktijk waarschijnlijk de hele boerderij bebouwing van de Elsahoeve. Het jaar van werkelijke herbouw zal kort voor 1895 liggen, vermoedelijk in 1893 / '94. Dit valt mede af te leiden uit de 'eerste steen' datering: 1894 van het volledig vergelijkbare woonhuis met bakkeet van Hof den Berg aan de Kapelseweg 61 Kloetinge. In beide gevallen zijn woonhuis en bakkeet van de hand van architect C.F. de Koning. De één zal als voorbeeld voor de andere hebben gediend.


8: fragment kad. kaart sectie A blad 1, 1832 (oostgericht) , bron RCE

Op de zgn Bonnekaart hieronder uit ca 1910 (9) is de nieuwe boerderij afgebeeld met alle bebouwing zoals nu ook nog aanwezig is: woning, bakkeet, schuur, varkenshok en wagenschuur. Opvallend is dat van de boerderij aan de westzijde van de weg, de Eenhof, nog slechts één gebouw staat afgebeeld.



9: fragment Bonnekaart ca 1910 (bron Hisgis)

In dienstjaar 1924 geeft het kadastrale register aan dat er in het eigendom (huis, schuren en erf) een scheiding heeft

plaatsgevonden. Het betreft hier een gedeelde erfenis, verleden op 28 april 1923, waarbij de boerderij bij mevrouw Elisabeth Anna Clotterbooke Pateijn in eigendom komt. Door overerving komt de boerderij uiteindelijk in eigendom van mevrouw Francoise Rademacher Schorer van Nieuwerkerke die de boerderij in 1996 verkoopt aan de sinds generaties op de boerderij wonende familie Noordhoek. Vanaf dat moment is de boerderij geen pachtboerderij meer. De familie Noordhoek heeft de boerderij in bezit tot de verkoop in 2020.

Gedurende de twintigste eeuw vinden diverse wijzigingen aan de bebouwing plaats die met verbetering van wooncomfort en veranderende bedrijfsvoering te maken hebben. Begin 20ste eeuw wordt de wagenschuur uitgebreid.

In de 50er jaren wordt de bakkeet gerenoveerd waarbij de grote oven wordt verwijderd en het keukendeel wordt gewijzigd. Tevens wordt een toiletruimte ingebouwd ter vervanging van een buitenprivaat.

In 1963 wordt vergunning verleend voor het inbouwen van aardappelbewaarplaats in het noordelijke deel van de landbouwschuur waartoe ook de gevels worden aangepast. Een gedeelte van de stallen wordt daarvoor verwijderd. In de 70er jaren wordt het restant van de in onbruik geraakte stallen verwijderd waardoor een grote open schuurruimte ontstaat tussen wagenhuis en aardappelbewaarplaats.

Nog wat later wordt de woning gerenoveerd waarbij een badruimte en een toilet in de middenkamer worden ingebouwd waarna rond 1988 aan de achterzijde van de woning een aanbouw voor de keuken wordt geplaatst[1] (29) ter vervanging van een kleine keuken in de voormalige bedstede in de rechter kamer. Daarna vinden nog enkele kleinere moderniseringen aan de woning plaats.

NAAMGEVING

Over de naamgeving van de boerderij is geen zekerheid. Waarschijnlijk wordt de boerderij pas na de nieuwbouw rond 1894 Elsa hoeve genoemd maar over de naamgeving zelf doen verschillende verklaringen de ronde. Een mogelijkheid is vernoeming naar de zuster van de toenmalige Ambachtsvrouwe, mevr. I.M. Rademacher Schorer Clotterbooke Patijn [2].

[1] vergunningverlening 24 november 1987

[2] bron: De veldnamen van Kloetinge, archief gem. Goes

VELDWERK

De bebouwing van de Elsahoeve algemeen beschouwd.



10: inrit, links varkenshok en schuur, rechts woning en bakkeet

De monumentale bebouwing van de boerderij bestaat nu (2020) uit het woonhuis met latere niet-monumentale aanbouw aan de achterzijde, de bakkeet annex zomerhuis, de landbouwschuur met het dicht aan de straat staand varkenshok en de wagenschuur.

De huidige schuur staat met de stallengevel en daarmee de vml. mestvaalt en het varkenshok naar de straat gekeerd en bevindt zich globaal op de plaats van schuur en woonhuis van de rond 1894 afgebroken boerderij (vgl 7/8 en 9).

Van een afstand bezien is het meest opvallende aspect van de boerderij het in rood-zwart ingelegde ruitpatroon in het dak van de schuur (25) en de bakkeet en in eenvoudig blokvorm in het dak van het varkenshok. Hoewel niet geheel gelijk vertoont deze decoratie grote gelijkenis met die in het dak van de boerderij Weltevreden aan de Jachthuisstraat in Kloetinge, indertijd eveneens een bezit van de familie van de Ambachtsheer van Kloetinge.

Woonhuis en bakkeet naar ontwerp van arch. C.F. de Koning zijn op enkele details en maten na, nagenoeg identiek met woonhuis en bakkeet van boerderij Hof den Berg aan de Kapelseweg te Kloetinge waar rond 1894 een nieuw woonhuis en een bakkeet worden gebouwd als vervanging van een bestaand woonhuis bij een dan nog te handhaven schuur (die rond 1910 na een brand zal worden vervangen)

Onderzoek per gebouw

woning



11:woning voorgevel

De omschrijving in het monumentenregister luidt:

Inleiding

Verdiepingloos, gedeeltelijk onderkelderd woonhuis op rechthoekige plattegrond onder een met pannen gedekt zadeldak, omstreeks 1890 gebouwd in ambachtelijk-traditionele stijl met neo-renaissance stijlinvloeden in met name de geveldecoraties. Het woonhuis staat in het verlengde naast de schuur. Tegen de achtergevel van het woonhuis bevindt zich een recente keukenaanbouw onder een met pannen gedekt lessenaarsdak, die niet voor bescherming in aanmerking komt.
Omschrijving

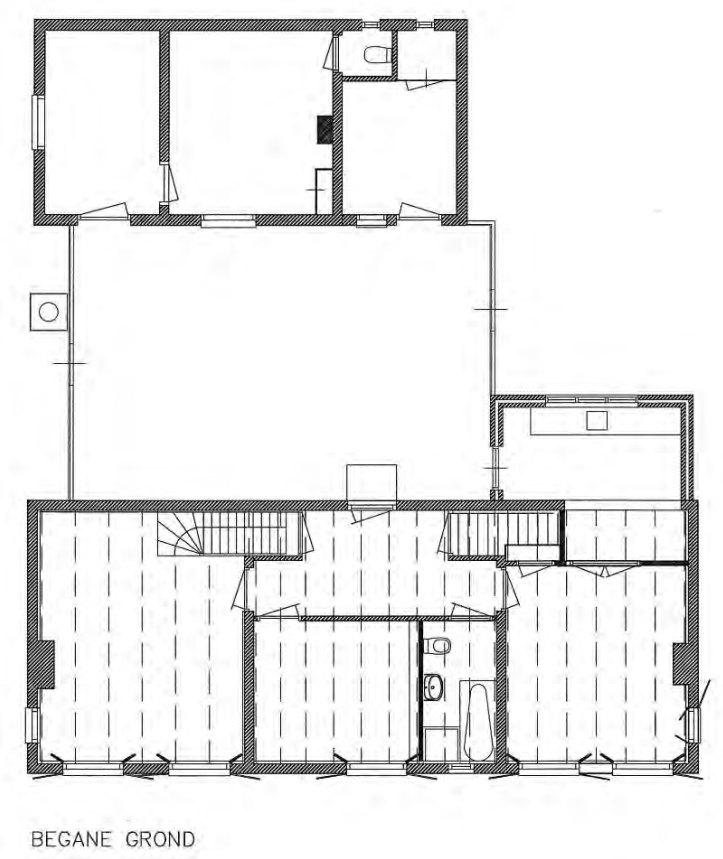
Woonhuis met geheel uit roodbruine machinale baksteen in kruisverband opgetrokken gevels op een zware, gepleisterde plint. Rondom zijn de gevels voorzien van decoratief metselwerk in de vorm van gele baksteen in banden en strekken. In de banden bevinden zich accenten in geroete steen. De voor- en achtergevel worden afgesloten door geprofileerde metalen bakgoten op ojiefvormige klossen. De plaatsing van de klossen is aangepast aan de plaatsing van de ramen, waardoor deze onregelmatig is. De topgevels bezitten dakoverstekken met windveren op geprofileerde klossen. De gevel aan de straatzijde is als voorgevel met vensters uitgevoerd, hoewel de entree zich aan de overigens nagenoeg blinde achtergevel bevindt. De voorgevel is, in analogie met het interieur, symmetrisch opgezet met aan beide hoeken twee 2x3-ruits schuiframen en in het midden één gelijksoortig schuifraam. Overigens rechts van het midden een klein, nagenoeg vierkant raampje. De vensters zijn behangen met persiennes. De beide kopgevels zijn gelijk uitgevoerd met een smal 3-ruits schuifraam nabij de voorgevel en een 4-ruits schuifraam in de top. De hoofdentree bevind zich centraal in de achtergevel. Het zadeldak met de nok evenwijdig aan de voorgevel is gedekt met gesmoorde kruispannen. Het sobere interieur is symmetrisch van opzet met kamers over de hele diepte van het pand aan beide kopgevels en een enkele kamer in het midden aan de voorgevel, waarachter zich de entreehal bevindt. Voorts onder meer sobere, enkelvoudige balkenplafonds, lambrizeringen en binnenblinden in de kamers.

Waardering

Woonhuis van algemeen belang als functioneel en essentieel onderdeel van het complex

VELDWERK

BESCHRIJVING



12: plattegrond woning en bakkeet anno 2020

Algemeen:

De woning (12) bezit geen streekkarakteristieke 19de eeuwse plattegrond met een centrale in gang en gang in de voor- of langsgevel. Er is alleen een ingang aan de 'achtergevel' aanwezig die toegang geeft tot een entreehal aan de achtergevel. Aan weerszijden bevinden zich kamers. In het midden, voor de hal, een derde kamer met één enkel middenvenster. De doucheruimte is hier pas later ingebouwd. De plattegrond had oorspronkelijk een vrijwel symmetrische opzet, afgezien van de verschillen in breedte tussen de linker en de rechter kamer.

Onder de gehele rechterkamer is een kelder gelegen, voorzien van gemetselde troggewelven tussen ijzeren binten. De keldertrap bevindt zich naast en gedeeltelijk onder de voormalige bedstede- en kasten wand. De bedstedewand geeft nu toegang tot de jongere aanbouw. Aan de andere zijde in de entreehal bevindt zich de verdiepingtrap die over de (nu verdwenen) bedesteden in de linkerkamer liep. De zolder is relatief recent gerenoveerd en afgetimmerd.

Exterieur:

De gevels zijn opgetrokken uit rode machinale baksteen in kruisverband en voorzien van een gepleisterde plint, strekken en gevelbanden in afwisselend gele en rode steen waarbij in de gevelbanden de rode steen afgewisseld worden door geroete steen. De langsgevels worden afgesloten door bakgoten op geprofileerde klossen met daartussen in de voorgevel tandlijsten (overhoeks geplaatste steen) in gele steen terwijl de kopgevels forse overstekken op geprofileerde klossen bezitten. De goten bestaan uit houten bakgoten met zinken voeringen. De in het monumentenregister aangegeven metalen bakgoten (zinken bakken op een doorlopende gootbodemplank) zijn niet meer aanwezig.

De voorgevel (straat gericht) bezit een vijftal 6-ruits vensters met persiennes (11). De vensters verkeren nog in originele toestand. De persiennes zijn naar oorspronkelijk voorbeeld vernieuwd. De originele lekdorpelstenen onder de vensters, waarvan de sporen in het metselwerk nog aanwezig zijn, zijn door eenvoudige moderne exemplaren vervangen. Hof den Berg toont nog de oorspronkelijke verglaasde profielstenen.

Het kleine vensters behoort bij de jongere badkamer en is derhalve een latere toevoeging.

In de plint bevinden zich, evenals in de achtergevel, enkele ronde gietijzeren rozetten in ventilatieopeningen van de kruipruimte. Onder de oorspronkelijke middenkamer bevinden zich één kleine en twee grotere rozetten. Evenals in Hof den Berg behoorden deze bij de kelder onder de middenkamer, die sinds lang gedempt is. wat doet vermoeden dat er mogelijk ook onder de middenkamer een kelder heeft bestaan.

Voor enige lichttoetreding van de nog bestaande kelder onder de rechter kamer bevindt zich in de voorgevelplint een kelderlicht ('koekoek'). Mogelijke ventilatievoorzieningen aan de achtergevel zijn door de bouw van een voorzetmuur in de kelder en de bouw van de aanbouw aan het zicht onttrokken.

Beide kopgevels bezitten een smal 3-ruits schuifvenster op de begane grond en een 4-ruits schuifvenster op de verdieping waarbij het begane grond venster in de rechter, bezonde gevel is voorzien van een persienne. Ook hier zullen de vensters origineel zijn m.u.v. de lekdorpelstenen (26).

In de achtergevel bevond zich in oorsprong slechts de toegangsdeur (27) met bovenlicht welke nog in oorspronkelijke toestand verkeert. De aanbouw (24) is, zoals gesteld, rond 1988 als keuken en entree gebouwd. Deze nieuwe keukenruimte is tot aan de bedesteden wand in de rechter kamer gebouwd waartoe de oorspronkelijke achtergevel gedeeltelijk is verwijderd. In de bedstede was toen al een kleine keuken geplaatst.

Het dak is belegd met gesmoorde kruispannen. Merkwaardigerwijs is de dakdecoratie in rode pannen niet op het woningdak aanwezig maar slechts op de 'bedrijfs' gebouwen waartoe blijkbaar ook de bakkeet werd gerekend. De dakoverstekken aan de kopgevels worden door geprofileerde klossen (28) gedragen die grote verwantschap vertonen met de overstekklossen van de landbouwschuur.

Interieur:

De entreehal is een sobere ruimte met diagonaal gelegde zwart-wit plavuizen vloer, geheel vergelijkbaar met Hof den Berg en naar alle waarschijnlijkheid, op een deel bij de entree na, origineel. De wanden zijn vlak gestukadoord en geschilderd en voorzien van een houten 'lambrisering' lijst (29).

De deuren zijn de originele 2-panaals deuren afgewerkt met geprofileerde architraven en geven toegang tot kelder, verdiepingtrap, de drie kamers en de badruimte (voorheen de keldertoegang onder de middenkamer (29)).

Het plafond bestaat nu uit een monochroom geschilderde enkelvoudige balklaag (kleuronderzoek aan het plafond heeft nog niet plaatsgevonden).

De kamers bezitten alle een vergelijkbaar balken plafond (30) als de entreehal. De vensters in de kamers zijn aan de binnenzijde steeds voorzien van oorspronkelijke 3-paneels blinden overeenkomstig de roedeverdeling in de ramen. De rechter (zuidelijke) en de middenkamer bezitten nog een lambriseringlijst overeenkomstig de hal waaronder hier een kraalbeschot als lambrisering is aangebracht (31).

In de rechterkamer zou onder de vloerbedekking de houten vloer op het troggewelfconstructie van de kelder nog aanwezig zijn. In de ander twee kamers zijn tijdens woningrenovatie betonvloeren aangebracht waarbij ook de tweede kelder onder de middenkamer is volgestort.

De linker kamer bezit nog het oorspronkelijke, eenvoudig houten 19de eeuwse schouwtje (32). De lambrisering is hier echter door een vlakke voorzetwand vervangen. De oorspronkelijke bedstedenwand naast de verdiepingtrap tegen de blinde achtergevel (vergelijkbaar met Hof de Berg) is niet meer aanwezig (33).

De schouwmantel in de rechterkamer is in de jaren 50 gerenoveerd en zonder historische waarde.

De voormalige bedestedenwand in de rechterkamer bestaat nu uit een enkelvoudige en een dubbel deurstel met 2-paneels deuren resp. behorend bij een kast boven de keldertrap en de bedstede, in een overigens dichte wand met lambrisering (34).

In het rechter gedeelte van de middenkamer is omstreeks 1995 een badruimte gebouwd waartoe een klein venster in de voorgevel is aangebracht en die als toegang gebruik maakt van de deur die voorheen toegang tot de kelder onder deze kamer gaf.

Via de verdiepingtrap is de open zolder bereikbaar. Dakvlakken zijn relatief recent afgetimmerd waarbij de gordingen aan het zicht zijn onttrokken maar de 6 enkelvoudige grenen spanten met kreupele stijlen nog aanwezig en zichtbaar zijn (35).

De houten vloeren zijn voorzien van vloerbedekking maar van onder af gezien is vast te stellen dat het oorspronkelijke vloerhout nog aanwezig is.

Overigens resteert van oorspronkelijke afwerking of ruimte verdeling niets.

De nog aanwezige kelder bevindt zich onder de rechter kamer. Het kelder plafond bestaat, zoals gebruikelijk in de bouwperiode, uit stalen binten waartussen gemetselde troggewelven zijn aangebracht (36). De oorspronkelijke (plavuizen) keldervloer is vervangen door een betonvloer waarop jongere bakstenen voorzetwanden zijn geplaatst. In de voorgevel bevindt zich nog het oorspronkelijke kelderlicht / 'koekoek'.

Het verdient aanbeveling om, zodra de gelegenheid zich voordoet, onderzoek te doen naar resten van de kelder onder de middenkamer.

bakkeet



13: bakkeet binnenplaats- /voorgevel

De omschrijving in het monumentenregister luidt:

Inleiding

Evenwijdig achter het woonhuis geplaatst bakhuis (annex zomerhuis) dat gelijktijdig met het woonhuis is gebouwd en stilistisch hiermee een eenheid vormt. Op het erf tussen de bakkeet en de woning bevindt zich een opgemetselde waterput, door een deksel afgesloten en voorzien van een handbediende pomp.

Omschrijving

Geheel uit roodbruine machinale baksteen in kruisverband opgetrokken gevels op een zware, gepleisterde plint. Rondom zijn de gevels voorzien van decoratief metselwerk in de vorm van gele baksteen in banden en strekken. In de banden bevinden zich accenten in geroete steen. De langsgevels worden afgesloten door geprofileerde metalen bakgoten op ojiefvormige klossen. De plaatsing van de klossen is aangepast aan de plaatsing van de ramen waardoor deze onregelmatig is. De topgevels bezitten dakoverstekken met windveren op geprofileerde klossen. Het geheel in analogie met het woonhuis. Het noordwestelijke gedeelte bevat verblijfs- en werkruimten met een entreedeur en een 4-ruits schuifraam in de zuidwestelijke langsgevel en een 4-ruits schuifraam in de kopgevel. Het rechter gedeelte van de zuidwestelijke langsgevel was oorspronkelijk open en is later in ongedecoreerd rood metselwerk ingevuld en voorzien van een smal 2x3-ruits schuifraam en een entreedeur. De zuidoostelijke kopgevel is geheel blind, de noordoostelijke gevel bezit slechts twee kleine raampjes t.p.v. het voormalige open gedeelte. Het gebouw is voorzien van een zadeldak met overstekken op geprofileerde klossen en gedekt met gesmoorde kruispannen waarin in combinatie met rode pannen een ruitmotief is gelegd. Het interieur bevat in het noordwestelijke gedeelte twee zeer sober afgewerkte, met elkaar in verbinding staande ruimten met een eenvoudige stookplaats welke in oorsprong de eigenlijke verblijfs- en werkruimten vormden.

Waardering

Bakhuis van algemeen belang als functioneel en karakteristiek onderdeel van het complex.

Algemeen:

Volgens mondelinge informatie fungeerde de middenruimte als (zomer) woonruimte en de rechter ruimte als keuken. Deze laatste ruimte was voorheen door dubbele deuren in de gevel afgesloten en had toegang tot de oven die echter als bouwkundig element in de middenkamer stond. In de jaren 50 is het geheel verbouwd, is de grote oven verwijderd en zijn achterin de rechter ruimte een kast en een vanuit de middenkamer toegankelijk toilet ingebouwd. De functie van de linker ruimte is niet geheel duidelijk maar zal wellicht de karnruimte zijn geweest, dicht bij de waterput ivm het reinigen van de emmers.

VELDWERK

Exterieur:

De gevels zijn opgetrokken uit rode machinale baksteen in kruisverband en voorzien van een gepleisterde plint, strekken en gevelbanden in afwisselend gele en rode steen waarbij in de gevelbanden de rode steen afgewisseld wordt door geroete steen. I.t.t. het woonhuis bezit de bakkeet geen gele (tand)lijst tussen de gootklossen. De langsgevels worden afgesloten door bakgoten op geprofileerde klossen terwijl de kopgevels forse overstekken op geprofileerde klossen bezitten. De goten bestaan uit zinken bakken op een doorlopende gootbodemplank zoals in de omgeving vaker voorkomt maar zijn wellicht vervangingen van oudere bakgoten.

De voorgevel bevat een grenoveerde (multiplex) toegangsdeur van de voorruimte en in het midden een schuifvenster van de tussenkamer. Beide zullen grotendeels origineel in de oorspronkelijke openingen zijn hoewel de deur zelf vernieuwd is. In het rechter gevelgedeelte is duidelijk later ingevuld, ongedecoreerd metselwerk aanwezig waarin zich een smal schuifvenster en een strokendeur bevinden (37). Aanvankelijk bevonden zich hier houten deuren die toegang gaven tot de ‘keuken’. Het meest rechtse geveldeel is, waarschijnlijk uit praktische overwegingen, tijdens de bouw niet in kruisverband maar staand verband uitgevoerd.

De rechter kopgevel is geheel blind en origineel (38). De linker kopgevel bevat één origineel schuifvenster behorend bij de voorruimte (39). De achtergevel was van oorsprong blind met doorlopende decoratieve gevelbanden maar is tijdens en verbouwing in de 50er jaren van 2 kleine , in het metselwerk ingezaagde, vensters tbv het toilet en de bergkast voorzien (40).

Het dak is belegd met gesmoorde kruispannen voorzien van een ruitvormig motief in rode pannen. Het dakoverstek aan de kopgevels wordt gedragen door geprofileerde klossen die merkwaardigerwijs afwijken van die van woning en schuur maar meer verwantschap vertonen met die van het varkenshok (41).

Interieur:

De linker toegangsdeur leidt tot de voorruimte, voorzien van eenvoudig gestukadoorde wanden. Door moderne vloerafwerking was de ondervloer niet te inspecteren. Een zoldervloer is niet aanwezig. Evenals in de ander ruimten liggen er op ‘zolder’ niveau twee in de gevel geankerde balkjes waarvan de functie niet duidelijk is (42). Bouwsporen en aanwijzing over vroeger gebruik van de ruimte zijn niet aangetroffen. Vermoedelijk werd de ruimte aanvankelijk als karnhok of iets dergelijks gebruikt en was verwarming niet nodig.

Vanuit deze ruimte is via een twee paneels tussendeur (43) overeenkomstig die in de woning, de middelste ruimte bereikbaar (44). Deze ruimte bezit nu een kleine schouwpartij die voor niet veel meer dan verwarming van de ruimte zal hebben gediend. De vloer is belegd met grijze plavuizen. Links voor de schouw wijken de plavuizen in uitvoering af. Vergelijking met de bakkeet op Hof den Berg duidt op de oorspronkelijke aanwezigheid van een grote bakoven.



14: oven in bakkeet Hof den Berg

Volgens mondelinge informatie was de oven niet vanuit deze ruimte te gebruiken maar zal in ieder geval voor warmte hebben gezorgd. Nu bevindt zich links van de schouw een in de jaren 50 aangebrachte toegangsdeur naar het privaat. Rechts van de schouw is een vaste kast aanwezig met de algemeen toegepaste 2 paneels deur.

Ook hier zijn de wanden eenvoudig gestukadoord.

De meest rechtse ruimte, die aanvankelijk een ruime toegang vanaf buiten had, bezit nu links achterin de hierin uitgebouwde privaat ruimte met daarnaast een kastruimte, beide met venstertje in de achtergevel (45). Alle wanden zijn sober gestukadoord en geschilderd. Tegen de wand van de middenkamer zijn afdrukken van een werk of aanrechtblad te zien. De ruimte is voorzien van een 'moderne' betonvloer.

landbouwschuur



15: oostgevel landbouwschuur

De omschrijving in het monumentenregister luidt:

Inleiding

Vrijstaande, houten dwarsdeelschuur op rechthoekige plattegrond onder een zadeldak, omstreeks 1890 in ambachtelijk-traditionele trant gebouwd. De schuur staat in het verlengde van het woonhuis, evenwijdig aan de openbare weg, waarbij de gevel met de mendeuren naar het achtererf is gekeerd.

Omschrijving

De schuur is geheel opgebouwd als houtskelet, voorzien van acht tweedelige tussenspanten. De naar de openbare weg gekeerde stalgevel en de westelijke kopgevel zijn opgetrokken uit rode baksteen met staafankers waarbij de kopgevel ter hoogte van de dakgoten en in de top is voorzien van banden in zwart metselwerk en ontlastingsbogen in zwart metselwerk. De overige gevels zijn uitgevoerd in gepotdekselde, gecarbolineerde houten delen (enkele restanten van teerwerk) en voorzien van wit geschilderde hoeken, daklijsten, ramen en deuromlijstingen. De noordoostgevel is voorzien van twee stel mendeuren met klinkets en hoog geplaatste raampjes, aan de linker zijde een stel wagendeuren en rechts daarvan een personendeur. Voorts zijn, onopvallend, recenter twee deurstellen aangebracht. De houten kopgevel bevat, naast enkele ramen op de verdiepingen een houten deur. De stenen kopgevel bezit, naast een getoogd topvenster een deur met getoogd bovenlicht in het verlengde van de oorspronkelijke gang langs de stallen. De stalgevel (straatzijde) bezit vier stuks staldeuren met getoogd bovenlicht nabij het varkenshok en vier stuks getoogde staldeuren zonder bovenlicht; twee oorspronkelijke staldeuren zijn tot luik verbouwd. Het zadeldak met overstekken op klossen is gedekt met gesmoorde kruispannen waarin, in combinatie met rode pannen een ruitmotief is gelegd. In het interieur is de stallen-indeling verwijderd. Wat resteert is, in de eindtravee bij de woning, een afgeschoten ruimte waarboven zich een opslagzolder voor graan en erwten bevindt, die is voorzien van een demontabele indeling in vakken.

De vloer van deze opslagzolder is met een zware balklaag, verstevigd met andreaskruisen, uitgevoerd. De kap is "beschoten" met riet.

Waardering

Schuur van algemeen belang als functioneel en essentieel onderdeel van het complex en vanwege cultuur- en architectuurhistorische waarde, vanwege het bijzondere en zichtbepalende karakter van de dakbedekking tevens van ensemblewaarde en zeldzaamheidswaarde.

VELDWERK

Algemeen: De straatgerichte stallengevel en de linker kopgevel (noord) zijn in baksteen opgetrokken terwijl de overige twee gevels in hout zijn uitgevoerd (46). Naar verwachting zijn de woning, bakkeet, vakensstal en schuur in één bouwfase rond 1894 gebouwd. De uitvoering van het metselwerk van de schuur wijkt echter dermate af van dat van de overige gebouwen dat hier een onduidelijkheid bestaat.

Terwijl de overige gebouwen in rode machinale steen met gele baksteen decoraties zijn opgetrokken is de schuur uit rode handvormsteen in zgn klompjesformaat met decoraties in zwarte steen uitgevoerd. In veel gevallen bezitten ten minste schuur en varkenshok gelijke karakteristieken in uitvoering als ze gelijktijdig zijn gebouwd, wat hier niet het geval is.

Mogelijk zijn woning, bakkeet en varkenshok door eerder genoemde architect de Koning ontworpen en is de schuur apart daarvan op traditionele, ambachtelijke wijze ‘ontworpen’ en gebouwd. Wat dit betreft vertoont ook de schuur van de Elsahoeve grote overeenkomsten met die van Hof den Berg wat betreft baksteensoort en -decoratie, hout afmetingen en gebintvorm. De schuur van de Elsahoeve heeft gelijke hoogte en breedte maar is 2 spantvakken langer. Beide schuren bezitten twee dwarsdelen. Van de schuur van Hof den Berg is bekend dat deze rond 1910 is gebouwd. De schuur heeft een karakteristiek negentiende eeuws uiterlijk met hoge langsgevels, een symmetrische dakvorm en een pannenbedekking.

Exterieur:

De westelijke / straatgerichte gevel is de stallengevel en bezat over de volle lengte gedeelde staldeuren: de 4 zuidelijke en de meest noordelijke met een getoogd bovenlicht, de overige 5 met aan weerszijden een kleine getoogde lichtopening, waarschijnlijk al in oorsprong voorzien van glas in een stucsponning, e.e.a. afhankelijk van stalfunctie daarachter: de deuren met bovenlicht behoren bij de hogere paardenstallen die uitdrukking geven aan de paardentractie begin 20ste eeuw, de lagere behoren bij de koeienstallen die duiden op het gemengde bedrijf in de begin periode (47). De deurduimen zijn gemonteerd in hardsteen blokken.

In 1963 zijn de twee linker deurstellen verwijderd en zijn in dit geveldeel twee luiken aangebracht, behorend bij het beluchtingssysteem (48) van de toen ingebouwde aardappelopslag. De oudere openingen lijken alle nog oorspronkelijk te zijn. Op afwisselend rode en zwarte steen in de gevelopening-bogen na, is de gevel ongedecoreerd. Als geheel vormt de gevel, ondanks enkele aanpassingen, een karakteristiek en beeldbepalend onderdeel van een Zeeuwse landbouwschuur.

Van een mestvaalt of meststraat langs de gevel resteert niets. Hier bevindt zich nu een betonverharding.

De linker- /noordelijke kopgevel daarentegen bezit decoratieve banden in zwarte steen ter hoogte van de gebintbalk en de hanebalk. De gedeelde deur met bovenlicht markeert de positie van

de voormalige voedergang langs de stallen. In de top bevindt zich een getoogd houten venster (49).

De oostelijke gepotdekselde langsgevel is de ‘voorgevel’. Hierin bevinden zich de twee oorspronkelijke mendeurstellen in gebint vakken 3 en 7, een oorspronkelijk wagenhuis deurstel in vak 10 en een loopdeurtje met naastgelegen raam in vak 8 (50).

Zoals eerder gesteld werden in 1963 aardappelcellen aan de noordzijde ingebouwd waartoe in vakken 1 en 2 twee nieuwe mendeur-grote deurstellen werden aangebracht (51).

Waarschijnlijk enige jaren later werd in vak 5 een nieuwe inrijopening ingebroken en voorzien van een onopvallend uitgevoerd mendeur-groot deurstel. Bovendien werd naast het bestaande wagenhuisdeurstel een tweede deurstel aangebracht in vak 9. Ondanks aanpassingen in de vorm van extra deurstellen is de oorspronkelijke opzet nog goed herkenbaar en van waarde voor de typologie van de schuur.

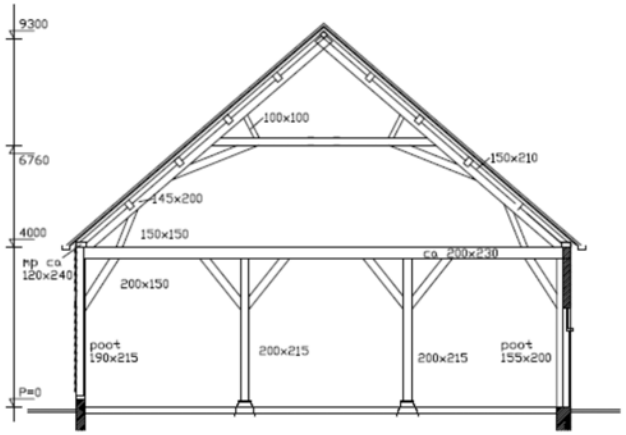
De rechter, naar de woning gekeerde, kopgevel is eveneens in houten potdekselwerk uitgevoerd en voorzien van een gedeeld loopdeurtje dat aanvankelijk in het verlengde stond van de voergang langs de stallen (52).

De ramen op de verdieping duiden op de bijzondere functie achter deze kopgevel: de zgn piezel of graanzolder. Deze kopgevel verkeert hiermee nog in oorspronkelijke, eind 19de eeuwse toestand.

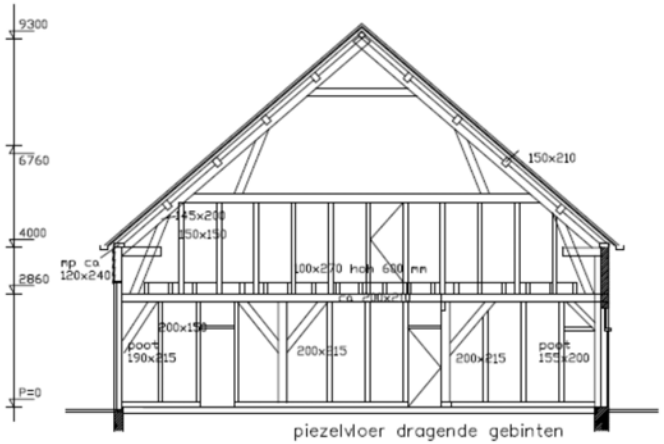
Het grote zadeldak is belegd met gesmoorde kruispannen met in beide dakvlakken ruitvormige motieven in rode pannen. De kopgevels zijn voorzien van forse dakoverstekken op geprofileerde klossen die verwantschap vertonen met die aan de woning.

Interieur:

De schuurconstructie bestaat uit grenen dekbalk gebinten waarop schaarspanten zijn geplaatst. De afwijkende piezelvloer-dragende gebinten incl. het kopgevel gebint zijn als een soort ankerbalkgebint uitgevoerd. Onder de gebintbalken zijn steeds 2 standvinken geplaatst ivm de tas-belasting op de gebintbalken (53, 54).



algemeen gebint



piezelvloer dragende gebinten

16: doorsneden landbouwschuur

In gebintvak 10, tegen de zuidelijke kopgevel, bevindt zich naast de trap naar het piezel (55) het deurstel van het wagenhuis in welk gedeelte zich nog een klinker 'bestrating' tot aan het voormalig stallengedeelte bevindt. Tegen het plafond en de houten kopgevel bevinden zich nog enkele restanten van de stalafscheidingen. Het wagenhuis gedeelte is door een schotwerk op een gemetselde plint met drie deuren van de schuur gescheiden (56, 57). De deuren behoorden ooit tot resp. wagenhuis, voergang en stallen. Dit schotwerk loop door tot bovenzijde/ plafondniveau van het piezel. Op piezelniveau bevindt zich een derde deur via welke graan ed in het piezel kon worden gebracht (57).

De piezelvloer is met zware, dicht op elkaar liggende balken waartussen zgn andreas kruisen zijn geplaatst, uitgevoerd (58). Een nog aanwezige steile ladder trap voert naar het piezel met boven aan de trap een wand met een van elders hergebruikte 2 paneels deur. Daarnaast in dezelfde wand een oude opgeklampte deur waardoor eveneens oogst vanuit de ruimte achter de wagendeuren naar binnen kon worden gebracht. Een ladder geeft toegang tot de zolder boven het piezel. In het piezel zelf zijn nog de stijlen van de verwijderbare schottenindeling aanwezig (59). De door de houten indelingen nog herkenbare voormalige functies in het laatste gebintvak vormen daarmee een cultuurhistorisch waardevol en zeldzaam wordend geheel.

Op de verbouwtekening uit 1963 staan de stallen nog aangegeven, nu resteert van de stallen incl voergang, kribben en ruiven ed vrijwel niets.

In het 9de vak bevindt zich boven het voormalig stallengedeelte nog een vrij hoog gelegen verdieping vloerveld (55), gezien de bouwsporen heeft een dergelijke vloer ook in vak 8 bestaan (de voormalige hoge paardenstallen). In vak 7, een voormalige deel in het verlengde van de mendeuren, is een dergelijke vloer niet aanwezig te zijn geweest. Van vak 4 tot 6 zijn in de stallengevel sporen van een lager stallenplafond van de koeienstallen aanwezig, corresponderend met de lagere staldeuren in dit schuurgedeelte.

In het gedeelte van vakken 1 en 2 zijn in 1963, met handhaving van de standvinken en daar tussen plaatsing van houten stijlen drukwanden gemaakt voor de nieuwe aardappelbewaarplaatsen. Als plafond zijn tasvloer-slieten gebruikt welke vuil-dicht zijn afgedekt. De doorgangen bij de oostelijke gevel in de scheidingswanden van de aardappelbewaarplaatsen zullen pas later zijn aangebracht.

In de betonvloer zijn ventilatiekanalen aanwezig die in verbindingstaan met de luikopeningen in de stallengevel (60). Het geheel vormt een sobere maar kenmerkende aanpassing van de landbouwschuur aan veranderende bedrijfsvoering.

In enkele vakken zijn nog de tasslieten op de gebintbalken aanwezig.

Voor het overige is de schuur, op de standvinken na, leeg en van een betonvloer voorzien.

varkenshok



17: varkenshok en vml mestvaalt

De omschrijving in het monumentenregister luidt:

Inleiding

Dwars op de schuur geplaatst varkenshok op rechthoekige plattegrond, als afsluiting van de oorspronkelijke mestvaalt aan de kant van de woning.

Omschrijving

Varkenshok met geheel uit rode baksteen opgetrokken gevels op gepleisterde plint, voorzien van gele bakstenen accenten in ontlastingsbogen en als band ter hoogte van de onderdorpel van de topraampjes. De gevel aan de zijde van de mestvaalt (noordwest) is voorzien van drie getoogde houten deurtjes, de zuidoostelijke gevel van drie getoogde 4-ruits raampjes en de geveltoppen eveneens van 4-ruits getoogde raampjes. In de topgevel bij de schuur een personendeur. Het zadeldak met overstekken en witte windveren op geprofileerde klossen is gedekt met gesmoorde kruispannen waarin een motief van rechthoeken in rode pannen is gelegd.

Waardering

Varkenshok van algemeen belang als functioneel en karakteristiek onderdeel van het complex.

VELDWERK

Het betreft een relatief klein varkenshok waarin zich oorspronkelijk 3 boxen bevonden waarvan de verwijderde halfhoge scheidingsmuurtjes zich nog in de muren aftekenen. Langs de zuidoostgevel liep de voergang, door 3 vensters aangelicht (61) en bereikbaar via een loopdeur in de schuur-gerichte gevel (62). De 3 staldeurtjes gaven toegang tot een straatje langs de gevel op de overgang naar de mestvaalt. Het onbeschoten dak waar de wind doorheen kan waaien is gebruikelijk voor de functie als varkenshok.

De architectuur sluit aan bij die van het woonhuis en de bakkeet en wijkt daarmee af van die van de schuur waar het een functioneel geheel mee vormt.

Uitgezonderd het verwijderen van de binneninrichting (63) hebben er geen wezenlijke wijzigingen aan het gebouwtje plaats gevonden.

wagenschuur



18: wagenschuur

De omschrijving in het monumentenregister luidt:

Inleiding

Schuin, achter op het erf geplaatste, volledig houten wagenschuur onder een met pannen gedekt zadeldak.

Omschrijving

Volledig als houtskelet opgebouwde wagenschuur op rechthoekige plattegrond die constructief te vergelijken is met de spantconstructie van de hoofdschuur. De wanden zijn geheel uitgevoerd in gepotdekselde, gecarbolineerde houten delen (enkele restanten van teerwerk). De inrijgevel (zuid) is voorzien van drie stellen, naast elkaar geplaatste wagendeuren aan de rechter zijde en een enkele personendeur aan de linker zijde. De westelijke kopgevel bezit een groot, onopvallend deurstel dat recenter is aangebracht. De gevels worden afgesloten door een bakgoot op ojiefvormige klossen, de kopgevels door een overstek met witte windveer. Als enige onderdeel van het complex is het zadeldak gedekt met rode hollandse pannen.

Waardering

Wagenschuur van algemeen belang als functioneel en karakteristiek onderdeel van het complex.

De geheel houten 'wagenschuur' bestaat uit ten minste 2 bouwfasen, t.w. het westelijke deel van 5 gebintvakken breed en een toegevoegd oostelijk deel van 2 vakken breed. De voormalige oostelijke eindgevel is bij de uitbreidings werkzaamheden gehandhaafd als tussenwand. De gepotdekselde gevels zijn op bakstenen voetingmuren geplaatst. Er is geen zolder aanwezig. Stilistisch en constructief wijkt het gebouw af van de overige erfbebouwing wat kan duiden op een te onderscheiden bouwfase, mogelijk (kort) vóór of na de vernieuwing van de overige bebouwing. Volgens mondelinge informatie zou een deel van het houtwerk van de Eehoeve aan de overzijde van de weg afkomstig zijn.

VELDWERK

Exterieur:

Alle gesloten geveldelen zijn in houten potdekselwerk uitgevoerd. Slechts sporadisch zijn resten koolteer aanwezig, op overigens (waarschijnlijk) gecarbolineerde delen. De dubbele deuren in de westelijke kopgevel en rechts in het oudste deel van de zuidelijke gevel zijn voorzien van wat jongere gehengen terwijl het loopdeurtje in de zuidelijke gevel en beide deurstellen in de uitbreiding van oude gehengen zijn voorzien (64).

In de achtergevel zijn twee en in de oostelijke kopgevel één traditioneel 3-ruits houten raam in het potdekselwerk opgenomen (65, 66).

De achtergevel vertoont geen sporen van een dakgoot. De voorgevel bezit restanten van ojiefvormige gootklossen (67) van een bakgoot. De vorm van de klossen vertoont geen verwantschap met gootklossen van de overige gebouwen.

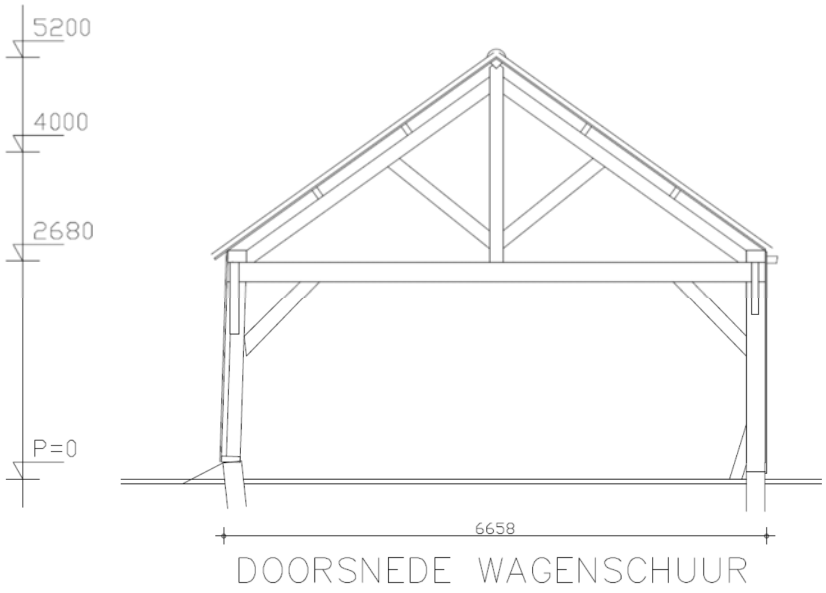
Het westelijke dakoverstek bezit sobere strakke overstekklossen terwijl het oostelijke overstek van de uitbreiding in ojiefvorm geprofileerde klossen bezit.

Interieur:

Het oudste westelijke deel van het gebouw bezit 4 tussengebinten met enkelvoudige spanten met makelaar en schoren en h.o.h. ca 2,5 meter (19, 68, 71). Het oostelijke kopgevel gebint (in de huidige tussenwand) is als ankerbalkachtige constructie uitgevoerd.

Aan de achtergevel, de noordzijde, zijn de gebintbenen op een muurplaat, op een voetingmuur geplaatst (70). Aan de zuidzijde is m..v het eerste vak, geen doorgaande muurplaat aanwezig maar staan de gebintbenen op poeren en zijn ze aan de interieurzijde tegen afglijden gezekerd door een voetschoor. Dit duidt er op dat voorheen aan de zuidzijde de inrijdeuren of –openingen waren waarvan de meest oostelijke nu nog aanwezig is (69). Tussen de poeren is een laag muurtje als voeting muur aangebracht.

In het eerste vak is wel een muurplaat met voetingmuur aanwezig zodat kan worden aangenomen dat het loopdeurtje zich op de oorspronkelijke positie in een gesloten gevelvlak bevindt.



19: doorsnede wagenschuur, inrijopeningen rechts

De grote deuren in de westelijk kopgevel zullen omstreeks 1965 zijn aangebracht toen drie kleinere openingen in de zuidgevel werden gesloten. Gezien de zeer sobere, strakke uitwerking van het overstek zal deze kopgevel afwerking rond die tijd geheel zijn vernieuwd.

Het dak is aan de voorzijde van zgn. Zweeds beschot voorzien dat wellicht nog uit de bouwtijd, dateert. Aan de achterzijde zijn geschaafde g en g delen als beschot aanwezig wat op een betrekkelijk ‘recente’ renovatie duidt (71).

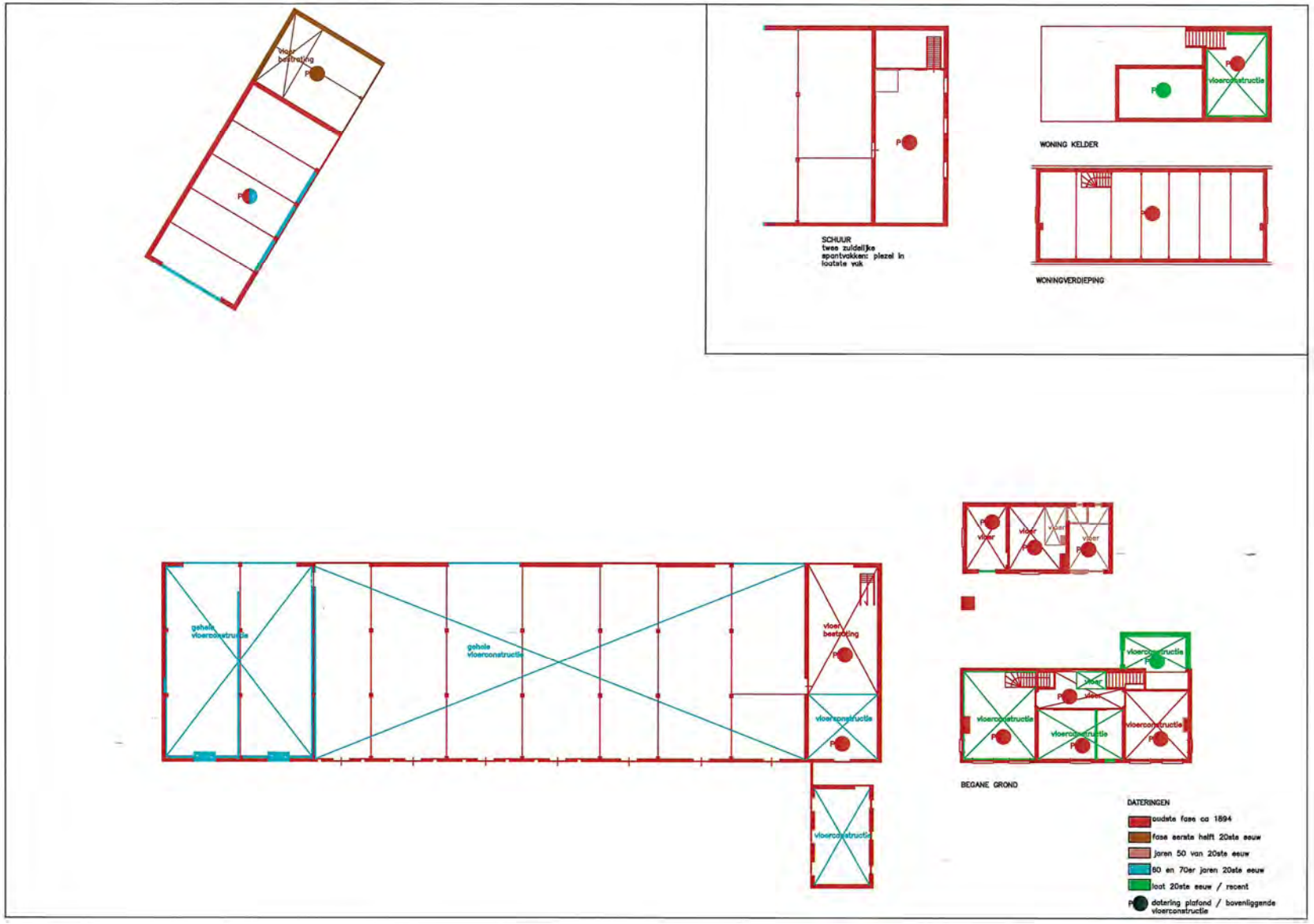
Bij de westelijke kopgevel is nog een gedeelte vloerverharding aanwezig: een cementlaag over een oudere en waarschijnlijk

oorspronkelijke klinkerbestrating. Overigens is geen verharding meer aanwezig.

De uitbreiding aan de oostzijde is voorzien van één grenen dekbalk tussengebint met schaarspant en een zelfde constructie in de kopgevel. De kap is voorzien van kraalbeschot. In de meest oostelijke travee is een zoldervloer aangebracht (72). Rondom is het potdekselwerk met een muurplaat op een voetingmuur geplaatst. Ook hier is het gebintbeen tussen beide deurstellen op traditionele wijze op een poer gesteld en voorzien van een voetschoor aan de binnenzijde. Het houtwerk van de deuren lijkt betrekkelijk jong. Mogelijk zijn de deuren gerenoveerd met overzetting van de gehengen. Tegen de noordelijke gevel is nog een gedeelte van de oorspronkelijke vloer: een klinkerbestrating, aanwezig (73). De uitbreiding zal (ook volgens mondelingeninformatie) uit de eerste helft van de 20ste eeuw dateren

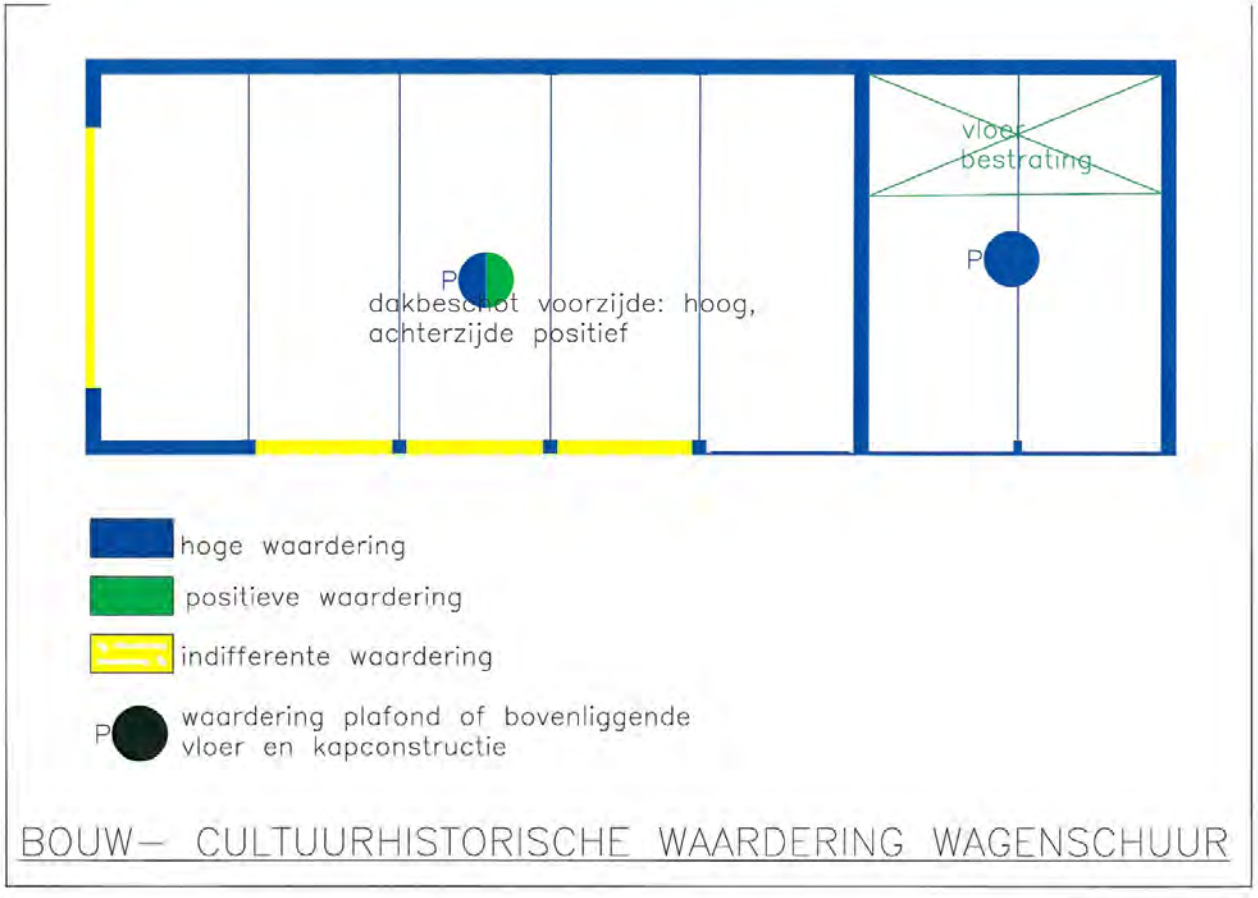
.

OVERZICHTEN DATERINGEN BOUWFASEN

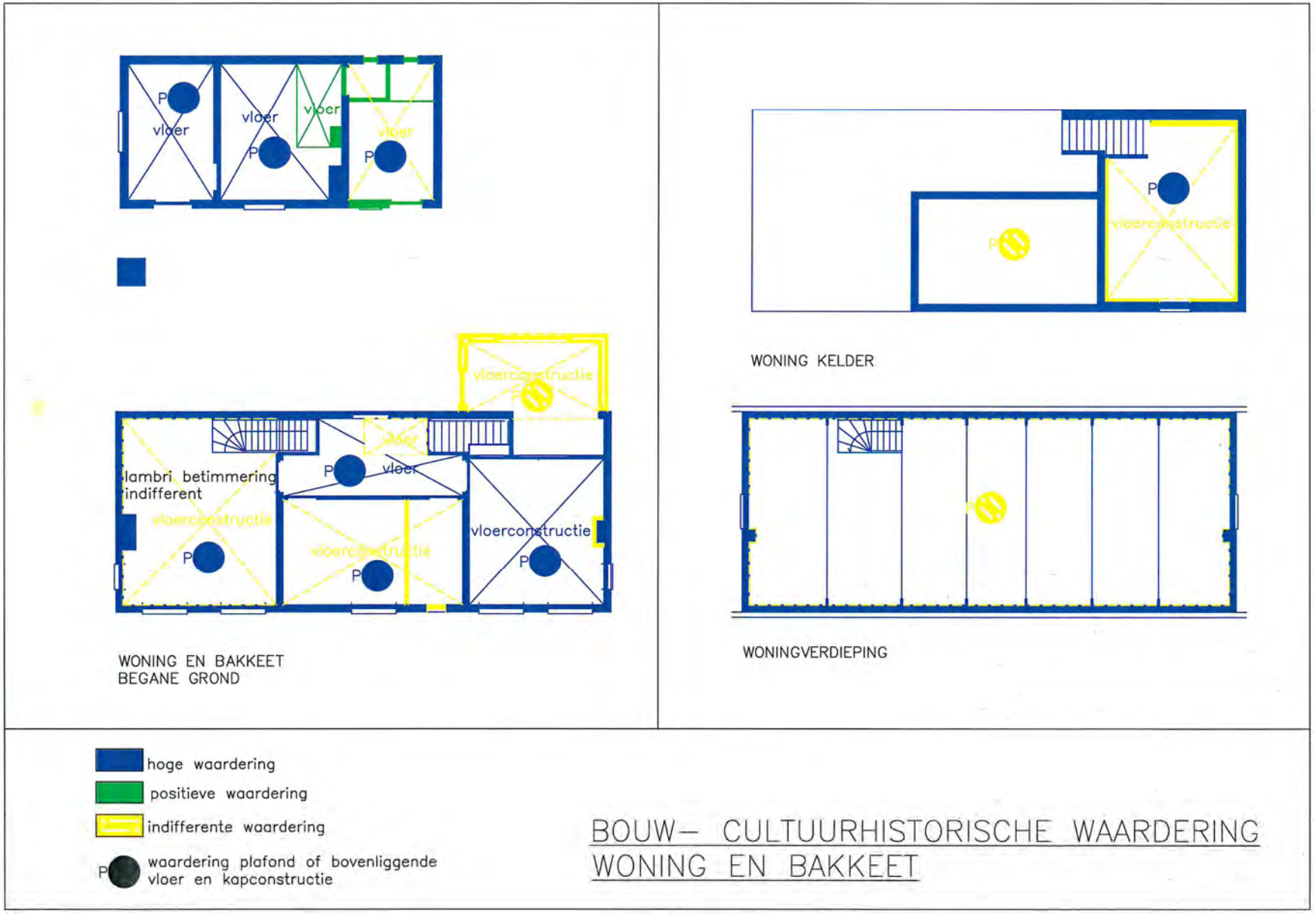


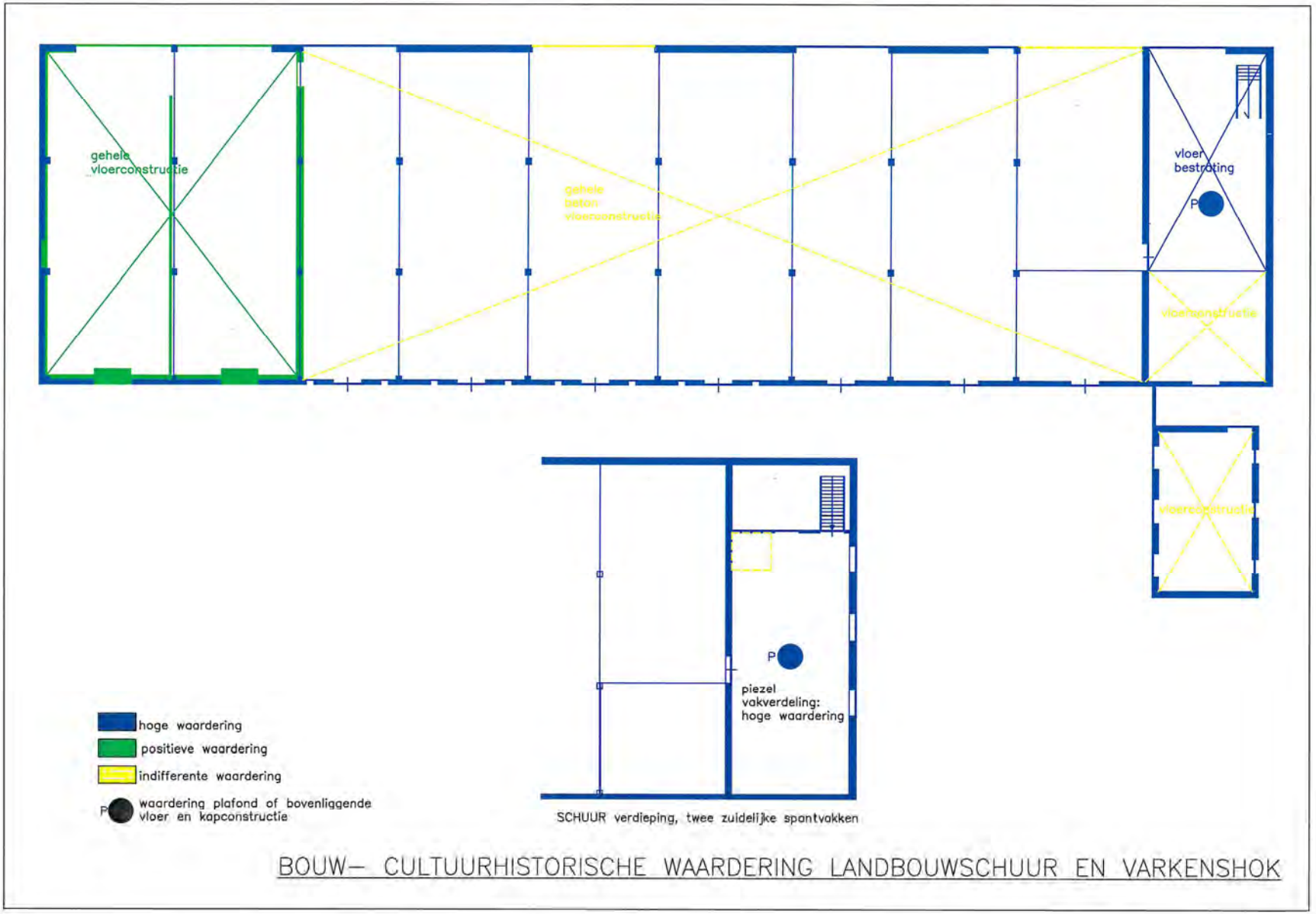
20.

OVERZICHTEN HISTORISCHE WAARDERINGEN



21:


P
vloer
vloer
P
vloer
vloer
P
WONING EN BAKKEET
BEGANE GROND
P
vloerconstructie
P
vloerconstructie
WONING KELDER
vloer
P
vloer
lambri betimmering
indifferent
vloerconstructie
P
vloerconstructie
P
vloerconstructie
P
WONINGVERDIEPING
hoge waardering
positieve waardering
indifferente waardering
P
waardering plafond of bovenliggende vloer en kapconstructie
BOUW– CULTUURHISTORISCHE WAARDERING
WONING EN BAKKEET


gehele vloerconstructie
gehele beton vloerconstructie
vloer bestrating
P
vloerconstructie
vloerconstructie
P
piezel
vakverdeling:
hoge waardering
hoge waardering
positieve waardering
indifferente waardering
P
waardering plafond of bovenliggende vloer en kapconstructie
SCHUUR verdieping, twee zuidelijke spantvakken
BOUW– CULTUURHISTORISCHE WAARDERING LANDBOUWSCHUUR EN VARKENSHOK

Toelichting waardegradaties:

Hoge historische waarde (blauw)
Alle onderdelen die van wezenlijk en onlosmakelijk belang zijn voor het bouwwerk of complex en de bouwhistorische ontwikkeling en onverkort gerespecteerd verdienen te worden.

Positieve historische waarde (groen)
Alle onderdelen die voor de instandhouding van de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebouw of complex veel waarde bezitten. Behoud is gewenst, maar de waarde is niet dusdanig hoog, dat aanpassing of verandering onmogelijk is. Voorwaarde is dat het onderdeel als dusdanig herkenbaar blijft.

Indifferente historische waarde (geel)
Onderdelen, die niets of weinig aan de waarde van het gebouw of complex toevoegen en ook geen wezenlijke onderdelen van de ontwikkelingsgeschiedenis zijn. Behoud is mogelijk, maar niet noodzakelijk.

Waardestelling op onderdelen

<u>Hoge waarde:</u>

WONING

- De oorspronkelijke hoofdopzet van de woning is nog vrijwel gaaf en als zodanig van hoge bouw- en cultuurhistorische waarde. Het betreft hier gevels met kozijnen, ramen deuren, binnenluiken en persiennes (uitgezonderd het toegevoegde badkamer raam in de voorgevel), de nog aanwezige kelder met troggewelven, de verdiepingvloer constructie en de gehele kapconstructie met bedekking.
- In de inrichting en afwerking:
    - verdieping- en keldertrap met hun toegangen.
    - binnendeuren en kozijnen
    - vloerconstructie in de rechter kamer
    - schouw in de linker kamer
    - lambrisering in de midden en rechter kamer
    - grootste deel tegelvloer en lambri-lijst in de hal

BAKKEET

- De oorspronkelijke hoofdopzet van de bakkeet is nog vrijwel gaaf en als zodanig van hoge bouw- en cultuurhistorische waarde. Het betreft hier gevels met kozijnen, ramen en linker deur (uitgezonderd de gevelinvulling aan de rechterzijde van de voorgevel), de gehele kapconstructie met bedekking incl. rood-zwart motief daarin.
- In de inrichting en afwerking:
    - De tegelvloer in de middenruimte excl. de 50er jaren invulling
    - De vloer in de linker ruimte nader te onderzoeken.
    - kast in de middenruimte
    - algemeen: de sobere pleisterwerk afwerking van de wanden
- De functioneel bij de bakkeet horende regenwaterput.

LANDBOUW SCHUUR

- Het exterieur aan de openbare weg zijden is nog grotendeels gaaf en van belang voor de herkenbaarheid van het karakter van de boerderij. Het betreft hier de stallengevel en beide kopgevels. Aan de stallengevel zijn de lengte en de vele staldeuren en de variatie daarin kenmerkend. Beide kopgevels zijn in opzet nog geheel origineel en daarmee geheel van hoge waarde vanwege de

afleesbare functie van de openingen. De mendeurgevel kent diverse ‘verstoringen’ maar vertoont in hoofdopzet nog de kenmerkende 2 mendeurstellen, behorende bij de twee delen, een loopdeur en een kenmerkend lager deurstel van het wagenhuis. De nieuwe deuren geheel rechts zijn latere toevoegingen (zie’positieve waarde’). De twee jongere deurstellen in het middengedeelte (vakken 5 en 9) zijn latere toevoegingen zonder waarde.

- Het hoge symmetrische dak, kenmerkend vanaf de tweede helft van de 19de eeuw, is mede van hoge waarde vanwege het daarin gelegde zwart-rood ruitmotief in de rond de eeuwwisseling veel toegepaste kruispannen.
- In het interieur resteert de vrijwel complete gebinten constructie die daarmee van hoge waarde is.
- van de oorspronkelijke functionele inrichting resteert de grotendeels intacte meest zuidelijke travee waarin het wagenhuis (incl. bestrating) en de piezel op de verdieping zijn onder gebracht. Deze inrichting bezit zeldzaamheidswaarde. Slechts het stallen-met-voergang gedeelte tegen de stallengevel ontbreekt.

VARKENSHOK

- uitwendig verkeert het varkenshok geheel in oorspronkelijke toestand en bezit daarmee als geheel hoge waarde.
- In het interieur ontbreekt de stalindeling. Slechts de zeer eenvoudige kapconstructie resteert welke (hoge) historische waarde vertegenwoordigd als onderdeel van het monumentale casco.

WAGENSCHUUR

De gehele wagenschuur bestaande uit een oorspronkelijk gedeelte van ongeveer 13 meter lang en een uitbreiding van ruim 5 meter lang, behoort tot het beschermde monument. Van beide delen is de hoofdvorm en het casco intact en van hoge waarde. Het betreft: gebint en spant constructies in beide delen met voetingmuren in achter- en zijgevels en poeren in de ‘voorgevel’, dakvorm met pannen bedekking en restanten van de voorgootconstructie. De gevelindelingen van voorgevel en linker kopgevel zijn sterk verstoort door het in een late fase inbreken van nieuwe en verwijderen van bestaande openingen wat de herkenbaarheid en karakteristieken van het gebouw verminderen. Van hoge waarde in de gevels zijn de oorspronkelijke inrij openingen in de voorgevel: geheel rechts in het oude deel en beide openingen in het jongere deel en de loopdeur geheel links, alles incl. het oude hang- en sluitwerk.

Het interieur kent geen bijzondere, waardevolle elementen.

<u>Positieve waarde:</u>

Positieve waarden zijn met name van toepassing op tijdsbeeld bepaalde, karakteristieke wijzigingen aan de gebouwen uit de periode van actieve agrarische bedrijfsvoering en -bewoning.

WONING

n.v.t.

BAKKEET

- Een positieve waarde is toe te kennen aan de resultaten van de 50er jaren aanpassing waarbij de grote, in onbruik

geraakte oven is verwijderd maar nog wel herkenbaar is in de plavuizen vloerafwerking in de middenruimte en een kleine stookplaats in deze ruimte is aangebracht.
- Het privaat werd van buiten naar binnen, zij het nog niet de hoofdwoning, verplaatst in de vorm van een toilet.
- De keukenruimte werd 'gemoderniseerd' en van bergruimte voorzien, in een comfortabeler, afgesloten ruimte waartoe buitendeuren werden vervangen door een nieuw geveldeel met een deur en een raam.

LANDBOUWSCHUUR

- Verandering in bedrijfsvoering vroeg om nieuwe en grootschalige aardappelbewaarplaatsen waartoe de schuur, zoals in veel andere gevallen, in 1963 werd verbouwd, van nieuwe deuren voorzien en in het interieur drukwanden en een nieuwe vloer met ventilatievoorzieningen werden aangebracht.

VARKENSHOK

- N.v.t.

WAGENSCHUUR

- Het ooit vernieuwde dakbeschot in het achterdakvlak van het oudste deel: het dak is altijd beschoten geweest, het soort beschot is echter gewijzigd.

<u>Indifferente waarde:</u>

WOONHUIS

- van indifferente waarde zijn
    - de betonvloeren in de linker en middenkamer
    - de lambrisering aftimmering in de linkerkamer
    - de gehele badruimte, ingebouwd in de middenkamer, incl. gevelvenster
    - de schouwmantel in de rechter kamer
    - aangeheeld tegelwerk in de hal
    - de gehele aanbouw, incl. gevel doorbraak
    - gehele aftimmering op zolder
    - voorzetwanden en betonvloer in de kelder

BAKKEET

- van indifferente waarde is de betonvloer in de rechter ruimte

LANDBOUWSCHUUR

- van indifferente waarde zijn:
    - de betonvloeren muv de vloeren in de aardappelbewaarplaatsen
    - de onopvallende inrij deurstellen in vakken 5 en 9
    - de bergkast in het piezel

VARKENSHOK

- van indifferente waarde is de betonvloer

WAGENSCHUUR

- van indifferente waarde, maar voor de herkenbaarheid van de gebouwfunctie zelfs storend zijn de nieuwe inrij opening in de linker kopgevel en de dichtgezette inrijopeningen in de 'voorgevel' waardoor de karakteristieke opzet van het gebouw verstoord is.

CONCLUSIE

Ondanks diverse verbouwingen en verlies aan interieur onderdelen in met name bakkeet en schuur vormt het complex een compleet ensemble met duidelijke karakteristieken uit de bouwtijd en functioneel herkenbare onderdelen van het complex. De vrij homogene hoge historische waardering (zie afb. 21-23) geeft uitdrukking aan het belang van dit ensemble.



24:woning aanbouw



25: ingelegd motief in het schuurdak

FOTOBIJLAGE



26; Linker zijgevel woning



27: achtergevel woning



28: overstek woningdak



29: entreehal woning met toegangen rechter kamer en badkamer (vml kelder)



30: rechter voorkamer met binnenluiken en balken plafond



31: lambrisering rechter kamer


32: schouw linker kamer woning





33: verdiepingtrap woning, bedsteden verwijderd, Inzet: dezelfde situatie bed bedsteden in Hof den Berg



34: bedestedewand rechter kamer woning, nu toegang aanbouw



35: zolder woning



36: kelder onder rechter kamer woning met kelderlicht in de voorgevel



37: voorgevel bakkeet met 50er jaren gevel aanpassing rechts



38: bakkeet rechter kopgevel



39: bakkeet linker kopgevel



40: achtergevel bakkeet, ingezaagde vensters



41: bakkkeet dakoverstek linker kopgevel



42: bakkeet linker ruimte



43: bakkeet tussendeur



44: bakkeet tussenruimte, links toilet toegang, voor de schouw vloeraanheling tpv vml oven



45: bakkeet rechter ruimte met kast



46: west hoek schuur



47: stallen gevel schuur



48:stallengevel schuur met 60er jaren ventilatieluiken aardappelopslag



49: noordelijke kopgevel schuur



50: schuur oostgevel, resp wagenhuisdeuren, later stel, loopdeur en oorspronkelijke mendeuren.



51: schuur oostgevel: oorspronkelijk mendeurstel en 2 deurstellen van de aardappelopslag



52: zuidelijke kopgevel schuur



53: gebinten schuur, links de positie van de voormalige stallen



54: schuur overzicht vanaf piezel



55: toegang tot piezel



56: schuur, scheidingswand ‘piezeltravee’, op de voorgrond restant van het stal’plafond’



57: schuur, scheidingswand ‘piezeltravee’:oogst-deur



58: vml. stalgedeelte onder het piezel



59: schuur: piezel met stijlen tbv schotten verdeling



60: schuur, aardappel bewaarplaats met ventilatievoorziening in de vloer



61: varkenshok zuidgevel



62: varkenshok toegang



63: varkenshok. interieur, verwijderde scheidingsmuurtjes



64: wagenschuur uitbreidings gedeelte



65: wagenschuur, oostelijke kopgevel



66: wagenschuur, achtergevel



67: wagenschuur, restant gootklossen, links de oorspronkelijke loopdeur



68: wagenschuur, interieur oudste deel



69: oorspronkelijke inrijdeur, daarnaast dichtgezette opening



70: wagenschuur zicht op tussenwand, oorspronkelijke eindgevel



71: wagenschuur, dakbeschot oudste deel



72: wagenschuur uitbreidings gedeelte



73: wagenschuur oostelijk / uitbreidings gedeelte: restant klinker verharding